

rum iudicijs renouant, tete ac impie affirmare audent Trinitatem seu dogma de uno et trino Deo humanum commentum esse catholicis symbolis incognitum. Has blasphemias non dubium est diabolum serere, ut sint in hac extrema senecta mundi semina et παρασκευὴ Turcicae impietatis.

XIX.

5

Etsi actiones Dei internae sunt distinctae, quia necesse est retineri distinctas proprietates singularum personarum diuinitatis, tamen externa opera Dei sunt communia, sic tamen, ut discrimen et ordo personarum non confundatur: Vt creatio, quanquam commune opus est diuinitatis, tamen hoc ordine fit: Pater vult creationem et totum ordinem rerum et exprimit hanc voluntatem per 10 Verbum, quo dicente res fiunt, et ordine distinguuntur et Spiritu sancto simul creante fouentur res. Sic collectio ecclesiae per ministerium euangelij et omnia beneficia, quae in euangeliō exhibentur, sunt quidem opera totius diuinitatis et tamen hoc ordine tribuuntur singulis personis: Pater non mittitur, Filius [B 2v:] et Spiritus sanctus mittuntur, sed dissimiliter. Filius immediate 15 profert euangeliō ex sinu Patris et ostendit voluntatem Patris et solus assumit naturam humanam, solus fit victima. Spiritus sanctus per Filium datur, qui sanctificat corda credentium et tales motus in eis accedit, qualis est ipse. Sic et resuscitatio mortuorum et uniuersale iudicium, etsi opus est totius diuinitatis commune, tamen immediate fit per Filium. Non enim videbunt impij 20 diuinitatem, sed Filium hominis videbunt sicut de hoc visibili iudicio dicitur: Pater dedit omne iudicium Filio.⁴⁰

XX.

Interna personarum diuinitatis discrimina, quanquam in tanta caligine et imbecillitate nostra non satis intelligimus, tamen vetustas, vtcunque declarauit, 25 similitudine sumpta ab anima hominis, in qua sunt mens, cogitatio, quae est imago rei cogitatae, et motus, qui est impulsio spirituum. Haec accommodauit antiquitas ad personas diuinitatis, praesertim cum vox diuina in appellatione τοῦ λόγου et πνεύματος ad naturae nostrae considerationem nos deducat: Aeternus Pater est velut mens hic sese intuens et perfecte cognoscens, cogitatione illa dignit Filium imaginem suam. Sed nos formamus imagines euancescentes, ipse uero dignit imaginem non euancescentem, sed ὑφισταμένην καὶ ὄμοούσιον et ut in symbolo dicitur: lumen de lumine, in qua imagine lucent Patris sapientia et bonitas. Est igitur Filius integra imago aeterni Patris cogi-

gelisten Johannes, insbesondere dessen Lehre vom Logos. Die Pneumatomachen um Eustathius von Sebaste wandten sich im 4. Jahrhundert dagegen, den Heiligen Geist als göttliche Person zu verehren. Vielmehr sei er in seiner Natur und Würde von der Gottheit zu unterscheiden. Vgl. Adolf Martin Ritter, Art. Trinität I: Alte Kirche 3–4., in: TRE 34 (2002), 93–96. Zur pneumatomachischen Bewegung vgl. Ritter, Dogma und Lehre, 194–198.

⁴⁰ Vgl. Joh 5,22.